

*Наталія Миколаївна Пархоменко,
завідувач відділу Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
заслужений юрист України
ORCID: 0000-0002-5870-9261*

ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК СКЛАДОВА НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВOTВOPЧOГО ПPOЦECY

Постановка проблеми. Важливою подією у сфері правотворення, правотворчої та нормотворчої діяльності в Україні стало ухвалення Закону України «Про правотворчу діяльність», у якому, зокрема, з метою удосконалення механізмів формування публічної політики передбачено підготовку зусиллями установ НАН України Наукової концепції розвитку законодавства України на п'ять років для Кабінету Міністрів України як державно-владного суб'єкта, що реалізує функцію вироблення та реалізації публічної політики.

Саме цим підкреслюється необхідність посилення ролі виконавчої влади щодо формування системи права і законодавства в процесі правотворчої діяльності шляхом активізації діяльності уряду із законодавчих ініціатив. Наразі в Україні стійкою є перевага народних депутатів у цьому процесі. До прикладу, у Верховній Раді України на початку 2022 року зареєстрували 93 законопроекти: від Президента України надійшов лише один законопроект, від уряду – 10, від народних депутатів – 82. З 18.02.2024 по 25.02.2024 на розгляд Парламенту України було внесено 33 законопроекти виключно народними депутатами України [1].

Аналіз вивчення зарубіжного досвіду, у тому числі і країн – членів ЄС, свідчить про провідну роль урядів у законодавчому процесі. Зокрема, законопроекти уряду як колегіального органу державної влади зазвичай становлять основу законопроектної роботи парламентів. У 33 з 69 країн сталої демократії, де правом законодавчої ініціативи наділені депутати і уряд, уряди вносять від 90 до 100% законопроектів, які потім стають законами, ще у 22 – понад 50% [2, с. 151]. У Іспанії з внесених урядом законопроектів ухвалюється 80,4% порівняно з 11,6% внесеними парламентарями. Загальна частка прийнятих законопроектів уряду щодо інших становить 56,6% [3, с. 118]. У Португалії 63,3% внесених урядом законопроектів стають законами [4, с. 17].

Зазначене зумовлено гострою потребою посилення якості законопроектів, їх об'єктивної зумовленості та відповідності програмам діяльності уряду та, як свідчить вітчизняний досвід, зниження надмірної активності парламентарів.

Наразі державні механізми формування публічної політики потребують удосконалення, адже досі немає злагодженої комунікації між суб'єктами правотворчої діяльності, а законодавчі ініціативи часто є неузгодженими з програмними документами або між собою. Відсутність єдиного злагодженого підходу до роботи з нормативно-правовими актами призвела до того, що станом на сьогодні кількість чинних нормативно-правових актів в Україні перевищує 1 млн, що є юридичною катастрофою як для правотворців, так і для громадян [5].

Звертаючи увагу на важливість і об'єктивну необхідність прогнозованого розвитку системи права та системи законодавства України, інших складових правової системи, необхідно зазначити про складність і багатоаспектність цієї діяльності. Першочергово йдеться про існування низки об'єктивних і суб'єктивних чинників, які безпосередньо впливають як на підготовку Наукової концепції розвитку законодавства, так і на її реалізацію. Серед них особливе місце посідає попередній

аналіз чинного правового масиву щодо визначення ступеня його ефективного впливу на суспільні відносини та потреби удосконалення правового регулювання.

З огляду на це об'єктивно зумовленим став пошук шляхів покращення цієї ситуації шляхом створення єдиного концептуального документа щодо перспективного системного підходу до регулювання суспільних відносин на основі узгодження планів правотворчої діяльності між усіма суб'єктами правотворчості відповідно до конституційно закріпленої стратегії державно-правового розвитку. Досягнення цієї мети передбачає різного роду діяльність і застосування різних механізмів і засобів, серед яких одне з важливих місць належить правовому моніторингу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, що виникають під час формування і реалізації політики держави у сфері права щодо розробки проєктів нормативно-правових актів уже отримали дослідження в галузі теорії держави і права, державного управління, правової політології, конституційного права.

Однак необхідно зазначити, що тривалий час предметом дослідження правознавців були проблеми ефективності норм права і перспектив ефективності правового регулювання загалом. Теоретичні і практичні аспекти моніторингу правових актів отримали ґрунтовне дослідження лише на початку ХХІ ст. Зокрема, питання правового моніторингу як одного із засобів юридичної техніки щодо вдосконалення нормативно-правових актів, запобігання недолікам законодавства та їх виявлення у правозастосовній діяльності розглядали Т. Анцупова, М. Афанасьєва, Т. Барабаш, Ю. Бахтіна, О. Білоскурська, О. Варич, Ю. Градова, Т. Дідич, В. Іванчук, І. Онищук, А. Колодій, В. Косович, Л. Лепех, М. Лисенко, О. Макеєва, С. Мельничук, Н. Нижник, К. Николина, М. Петришина, З. Погорелова, Т. Тарахонич, В. Тернавська та ін. Серед останніх колективних монографічних робіт варто згадати монографію «Правовий моніторинг як складова правотворчої та правозастосовної діяльності», що вийшла друком 2023 року.

Серед зарубіжних науковців окремі аспекти правового моніторингу досліджували Г. Беко, Д. Вейр, Е. Кесслер, Д. Маккіллан, М. Новіцький, П. Пірсон, Р. Франсіс, Г. Черветті, Ю. Йошвяк та ін.

Проте й до цього часу окремі теоретико-прикладні аспекти правового моніторингу є предметом дискусій і потребують подальшого дослідження. Зокрема, поза увагою залишилася проблема моніторингу законодавства як складова та одна із важливих передумов наукового забезпечення правотворчого процесу в аспекті підготовки Наукової концепції розвитку законодавства та засобу формування правової політики сучасної держави, що і є метою нашого дослідження.

Основні результати дослідження. Відповідно до ст. 22 Закону України «Про правотворчу діяльність» Наукова концепція розвитку законодавства України є прогностичним документом публічної політики, який розробляється з метою визначення перспективного правового регулювання суспільних відносин, підвищення ефективності планування правотворчої діяльності, уніфікації та систематизації законодавства України.

Відповідно Концепція має бути одним із результатів пізнання і тлумачення чинного правового масиву, аналізу наукових підходів до стану й перспектив розвитку правової системи загалом та системи права і законодавства зокрема. Зазвичай розробка і прийняття такого роду документа має на меті забезпечення прогнозованого комплексного розвитку системи права та системи законодавства, є наслідком інтенсивного розвитку системи законодавства, зниження рівня її системності, стабільності та ефективності, порушення правопорядку. З іншого боку, потреба у підготовці такої Концепції може бути зумовлена реалізацією міжнародних зобов'язань країни щодо трансформації власного законодавства в певному напрямі, визначення стратегічного напрямку та конкретних проєктів розвитку правової системи та системи права в умовах введення в державі надзвичайного стану та після його завершення та інших випадках, які потребують удосконалення правового регулювання суспільних відносин.

Відповідно весь правовий масив потребує ревізії щодо відповідності об'єктивно існуючим суспільним відносинам (виявлення застарілих правових актів); існування об'єктивної потреби у правовому впливі; конституційності та відповідності міжнародним принципам та європейським стандартам; узгодженості між правовими актами різної юридичної сили та різних суб'єктів правотворчості; здатності справляти регулювальний вплив на суспільні відносини; існування механізмів реалізації правових приписів і подолання декларативності права тощо.

Проведення такої ревізії потребує від науковців комплексного застосування різного роду правових засобів загалом і передбачає низку моніторингових дій, оскільки правовий моніторинг дає змогу максимально зблизити емпіричне й логічне в наукових дослідженнях даного роду, охопити і зв'язати воедино не тільки методи вивчення законодавства та правозастосовної практики, а й організаційні, управлінські блоки, інституційну, функціональну та інструментальну складові його природи і змісту» [6, с. 137].

Саме тому правовий моніторинг як систематичний комплексний контрольний правовий засіб, що має бути спрямованим не лише на відстеження, аналіз та оцінку реалізації ухвалених нормативно-правових актів, а й прогнозування наслідків прийняття нормативно-правових актів при їх підготовці, є важливою складовою підготовки Концепції розвитку законодавства України.

Щодо визначення поняття правового моніторингу та його співвідношення з іншими видами моніторингу, як-от моніторинг суспільних відносин, моніторинг нормативно-правових актів, правозастосовної практики, закону, судової практики, актів офіційного тлумачення норм права, правової доктрини та ін. видів моніторингу, слід зазначити таке.

З появою терміна «моніторинг» у офіційних документах, коли на початку 70-х років минулого століття Науковий комітет з проблем навколишнього середовища ЮНЕСКО в одній зі своїх рекомендацій зазначив про необхідність моніторингу довкілля, поняття моніторингу та правового моніторингу отримало визначення щодо сутності, змісту та функцій. Термін «правовий моніторинг» з'явився пізніше і майже одразу був ґрунтовно аналізований науковцями.

Наразі в юридичній науці загалом сформоване уявлення про природу, сутність, зміст, завдання та призначення правового моніторингу як різновиду аналітичної правової діяльності та одного з засобів юридичної техніки. Зокрема, правовий моніторинг розглядається як процесуальна діяльність певних суб'єктів щодо визначення стану і перспектив удосконалення розвитку системи права та законодавства, правозастосовної практики, підвищення їх ефективності, що здійснюється на регулярній основі та має у своєму змісті декілька етапів або стадій. Тож правовий моніторинг передбачає аналіз і оцінку результатів правотворчості та правореалізації, виявлення напрямів і закономірностей їх розвитку та прогнозування подальшого розвитку, тобто «правовий моніторинг – це динамічний організаційно-правовий інститут інформаційно-оціночного характеру, який діє на всіх етапах управління та врядування, що проявляється на всіх етапах виникнення та функціонування права» [7, с. 88].

Правовий моніторинг розглядають також як різновид правового контролю, який являє собою реалізацію сукупності засад, підходів, принципів і методів з метою отримання знань про якість та ефективність нормативно-правових актів, норм права, що в них викладені, реалізацію їх у правових відносинах, удосконалення нормативно-правових актів, викладених у них норм права, підвищення якості та ефективності правотворчості, правореалізації, особливо правозастосування, правоохорони та правозахисту, правової системи загалом [8, с. 18].

Відповідно до ч. 4 ст. 68 Закону України «Про правотворчу діяльність» правовий моніторинг містить: 1) юридичну оцінку нормативно-правового акта (далі – юридична оцінка), що передбачає здійснення аналізу: факту своєчасності прийняття (видання) підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію нормативно-правового акта, щодо якого проводиться правовий моніторинг; відповідності прийнятих (виданих) підзаконних нормативно-правових актів нормативно-правовому акту, щодо якого проводиться правовий моніторинг; рішень Конституційного Суду України та (або) інших судів стосовно нормативно-правового акта та (або) його окремих структурних елементів, щодо якого (яких) проводиться правовий моніторинг; 2) оцінку ефективності реалізації нормативно-правового акта (далі – оцінка ефективності реалізації), що включає здійснення аналізу щодо: встановлення стадії реалізації нормативно-правового акта; ефективності і результативності нормативно-правового акта та прийнятих на його виконання підзаконних нормативно-правових актів; запланованого та незапланованого впливу на учасників суспільних відносин, на яких поширюється його дія; інших чинників, що впливають на його реалізацію та досягнення мети його прийняття (видання) [9].

Наразі в науковій літературі наголошується, що моніторинговий процес охоплює такі стадії, як: підготовча; збору інформації; моніторингової експертизи; оцінювання ефективності дії нормативно-правового акта; прогнозування потреби в подальшому правовому регулюванні; кінцева [10,

с. 101–102]. Визнаючи конструктивність такого підходу до визначення змісту моніторингового процесу, можна дискутувати щодо назв окремих стадій, проте щодо мети нашого дослідження необхідно зазначити, що моніторинг чинного правового масиву на предмет підготовки Концепції передбачає проведення підготовчого етапу, етапу збору інформації та її безпосереднього аналізу та оцінки, формування переліку нормативно-правових актів, які необхідно розробити та прийняти у відповідні п'ять років. Окремо також необхідно відзначити про погодження Концепції з Кабінетом Міністрів України.

На першому, підготовчому етапі правового моніторингу розробники Концепції визначають об'єкт, предмет і мету проведення моніторингу, форму і зміст Концепції, перелік засобів і прийомів, необхідних для досягнення мети.

Першочергово варто зазначити, що метою правового моніторингу при підготовці Концепції є визначення ефективності розвитку та функціонування правової системи, всіх її складових елементів як підстави для визначення шляхів її удосконалення шляхом визначення якісного та ефективного перспективного правового регулювання суспільних відносин, узгодження планування правотворчої діяльності всіх суб'єктів правотворчості, упорядкування законодавства України.

Зокрема, Концепція розвитку законодавства України як завдання має визначати стратегію дій суб'єктів правотворчості у здійсненні планів, програм, реформ у сфері права та перелік нормативно-правових актів, необхідних для розробки і прийняття в хронологічній послідовності, з урахуванням пріоритетності та послідовності ухвалення окремих нормативно-правових актів, зберігаючи логіку розвитку відповідної галузі законодавства та системи законодавства загалом; пріоритети в соціально-економічному розвитку; узгоджуватися з раніше прийнятими стратегічними документами (програмами, планами, стратегіями, концепціями) державного рівня щодо розвитку окремих сфер суспільних відносин або коригувати їх; передбачати необхідність розробки і прийняття лише об'єктивно зумовлених нормативно-правових актів, уникати зайвого правового впливу, зарегульованості суспільних відносин. Водночас варто уникати зайвої деталізації, акцентуючи на базових, програмних актах, якими визначаються загальні засади, напрями розвитку певних сфер правових відносин, їх системні зв'язки з іншими нормативно-правовими актами.

Предметом правового моніторингу при підготовці Концепції є рівень ефективності правового регулювання окремих сфер суспільних відносин шляхом співвідношення мети й досягнутого результату правового впливу. З'ясування ефективності також передбачає виявлення основних тенденцій і закономірностей правового регулювання суспільних відносин, колізій та прогалін у правовому регулюванні.

Визначення мети, завдань, предмета правового моніторингу при підготовці Концепції дає змогу здійснення безпосереднього моніторингу відповідної інформації, яка є об'єктом моніторингу, а саме: інформація, що включає: чинну систему нормативно-правових актів, яка складається з законів і підзаконних нормативно-правових актів, законодавство УРСР; судову та адміністративну практику; рішення Конституційного Суду України, постанови вищих судових інстанцій; моніторингові звіти національних і міжнародних, європейських організацій та ін.

Відповідно до Закону України «Про правотворчу діяльність» джерелами інформації і даних, необхідних для оцінки таких нормативно-правових актів, можуть бути: звіти органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, складені на підставі закону; результати парламентських і комітетських слухань; розукрупнені статистичні дані; судова практика; наукові дослідження; звіти та інша інформація, опубліковані міжнародними організаціями, громадськими організаціями та політичними партіями; звіти, підготовлені за результатами проведених публічних консультацій; звернення громадян; інші джерела, у тому числі відкриті, що містять необхідну для здійснення правового моніторингу інформацію.

З огляду на те, що підготовка Концепції відбуватиметься відповідно до євроінтеграційних зобов'язань України щодо продовження адаптації законодавства України до права ЄС, його уніфікації та стандартизації, об'єктом правового моніторингу мають також бути директиви і регламенти ЄС, які необхідно імплементувати найближчим часом до законодавства України. Це понад 27 тисяч актів ЄС, які Україна має гармонізувати.

Методологія розширення для всіх країн – кандидатів ЄС є стандартною. Йдеться про 6 кластерів, поділених на 35 переговорних розділів, зміст яких є предметом перемовин між Україною та

ЄС, зокрема, за результатами рішення Європейської Ради 14 грудня 2023 року розпочати переговори про членство в ЄС з Україною. Йдеться про такі кластери, як: Fundamentals, Internal market, Competitiveness & inclusive growth, Green agenda & sustainable connectivity, Resources, agriculture & cohesion, External relations [11].

Також необхідно розуміти структуру права ЄС з огляду на перспективу входження до ЄС і подальшого розвитку системи права України. Важливим є вивчення і розуміння досвіду країн, які останнім часом стали членами ЄС. Зокрема, необхідним є вивчення досвіду упорядкування законодавства перед вступом до ЄС і після, тобто з'ясувати ймовірні особливості та проблемні аспекти правової інтеграції для України.

Тож підготовка Концепції передбачає проведення незалежної комплексної формально-юридичної, емпіричної та прогнозовної оцінки ефективності правового регулювання шляхом його моніторингу як одного із засобів юридичної техніки.

Практична цінність комплексного підходу в юридичній науці означає діяльність з оцінювання права залежно від поняття його реалізації та в процесі досягнення юридичної визначеності. Чим об'єктивніше оцінюється право, якість та ефективність його норм, тим швидше воно сприймається (пізнається). Доцільно пізнавати право з оцінюванням також його негативних рис [12].

Отже, серед основних методів моніторингу можна назвати: спостереження, аналіз, оцінку, контроль, прогноз, використання яких надасть можливість забезпечити комплексність аналізу та оцінки чинного правового масиву.

Важливе значення для здійснення правового моніторингу як однієї зі складових підготовки Наукової концепції розвитку законодавства є визначення і погодження з Кабінетом Міністрів України її форми та змісту.

Окрім того, варто наголосити, що здійснення правового моніторингу, як-то отримання, узагальнення та систематизація правової інформації, її аналіз та оцінка, визначення ступеня досягнення очікуваного результату правового регулювання, досягнення суб'єктами правотворчості мети правового впливу, розробниками Концепції має здійснюватися на постійній основі, системно та планово, що забезпечить оцінку ефективності правового регулювання. Концепція має стати науково обґрунтованою засадою і засобом для прийняття державних рішень щодо подальшого соціально-економічного та політичного розвитку; обрання оптимальних форм таких рішень, ступеня їх обов'язковості та місця в системі правових регуляторів.

Водночас основна проблема активного використання механізму правового моніторингу на практиці для визначення ефективності нормативно-правового регулювання та правозастосування полягає у відсутності опрацьованих і перевірених критеріїв, показників та методики оцінки останньої, які на теперішній час поки що практично не стали предметом глибокого теоретичного опрацювання [13, с. 162].

Висновки. Концептуалізація розвитку правотворчості й правовий моніторинг є різновидами сучасних науково-організаційних технологічних засобів, поєднання яких сприятиме удосконаленню правотворчого процесу, його модернізації та оптимізації, коригуванню стратегічного напрямку правового впливу та отримання очікуваного суспільством результату.

Завдяки правовому моніторингу, зокрема критичному аналізу практики правореалізації, підготовка Концепції має забезпечити плановість і прогнозованість правотворчої діяльності та відтворення системи правового регулювання суспільних відносин на новому рівні. Тож Концепція має визначати план правотворчої діяльності на довгострокову та короткострокову перспективу, базуючись на масштабному моніторингу чинного правового масиву щодо відповідності об'єктивно існуючим потребам соціально-економічного розвитку та стратегії державного розвитку.

Саме правовий моніторинг як один із етапів підготовки Концепції дає змогу виявити і сформулювати єдині принципи та підходи до розвитку правової системи та системи права; визначити напрями цього розвитку, відповідно до інтересів і потреб суспільства; уніфікувати та стандартизувати систему права та як наслідок – зміцнити правопорядок, що є основною метою правової політики сучасної держави.

Правовий моніторинг як одна із вагомих складових наукового забезпечення підготовки Наукової концепції передбачає поступову та системну, науково обґрунтовану оцінку сутності та змісту суспільних відносин, чинних нормативно-правових актів, правових актів ЄС, практики Європей-

ського суду, правозастосовної практики, вітчизняної судової практики, актів офіційного тлумачення норм права, правової доктрини тощо.

Це дасть змогу виявити оптимальні та раціональні шляхи правового розвитку, що охоплює не лише систему права та систему законодавства, а й правову свідомість, правову культуру та правопорядок.

Список використаних джерел

1. Законопроекти у Раді: скільки ініціатив було зареєстровано у січні. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/02/01/infografika/polityka/zakonoprojekty-radi-skilky-inicziatyv-bulo-zareyestrovano-sichni>
2. Баглай М. В., Туманов В. А. Малая энциклопедия конституционного права. Москва: БЕК, 1998. 506 с.
3. Southern european parliaments in democracy / edited by C. Leston-Bandera. New York: Library of legislative studies, 2005. 197 p.
4. Leston-Bandera C. The Role of the Portuguese Parliament: towards a legitimation institution: paper prepared for ECPR Joint Sessions of Workshops «European Parliaments: Rediscovering, Refocusing or Reinventing?» (Mannheim, 26 – 31 March, 1999). Mannheim: University of Mannheim. 31 p.
5. Парламент прийняв Закон про правотворчу діяльність. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/240491.html>
6. Онищук І. І. Концепція правового моніторингу в Україні. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2014. No 2. С. 135–151.
7. Shutak I. D. Legal monitoring of rule-making, implementation and interpretation of law in the context of the principles of the rule of law. *Almanac of Law*. 2019. 10, 87–93.
8. Правовий моніторинг як складова правотворчої та правозастосовчої діяльності: монографія / за заг. ред. О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської. Київ: Алерта, 2023. С.18.
9. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24 серпня 2023 року № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
10. Колодій А. М., Тернавська В. М. Правовий моніторинг – засіб забезпечення конституційно-правової політики в Україні. *Нове українське право*. 2023. № 1. С. 101–102.
11. Шевчук С., Крицька І. Україна починає перемовини про вступ до ЄС. Як вони відбуватимуться, до чого готуватися бізнесу та які реформи треба провести? Гайд з євроінтеграції. *Журнал Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/money/ukraina-pochinae-peremovini-pro-vstup-do-es-yak-voni-vidbuvatimutsya-do-chogo-gotuvatisya-biznesu-ta-yaki-reformi-treba-provesti-gayd-po-evrointegratsii-15122023-17922>
12. Ilya D. Shutak, Ihor I. Onyshchuk. Comprehensive approach to perception of law in the context of doctrinal views. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. Vol. 28, No. 4, 47.
13. Іванчук В. Є. Поняття та призначення правового моніторингу: дисертація ... доктора філософії за спец. 081 / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2023. С. 162.

References

1. Zakonoproiekty u Radi: skilky initsiatyv bulo zareiestrovano u sichni. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/02/01/infografika/polityka/zakonoprojekty-radi-skilky-inicziatyv-bulo-zareyestrovano-sichni>
2. Bahlai M. V., Tumanov V. A. Malaia entsyklopedyia konstytutsyonnoho prava. Moskva: BEK, 1998. 506 s.
3. Southern european parliaments in democracy / edited by C. Leston-Bandera. New York: Library of legislative studies, 2005. 197 p.
4. Leston-Bandera C. The Role of the Portuguese Parliament: towards a legitimation institution: raper prepared for ECPR Joint Sessions of Workshops «European Parliaments: Rediscovering, Refocusing or Reinventing?» (Mannheim, 26 – 31 March, 1999). Mannheim: University of Mannheim. 31 s.
5. Parlament pryiniav Zakon pro pravotvorchu diialnist. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/240491.html>
6. Onyshchuk I. I. Kontseptsiia pravovoho monitorynhu v Ukraini. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava*. 2014. No 2. S. 135–151.
7. Shutak I. D. Legal monitoring of rule-making, implementation and interpretation of law in the context of the principles of the rule of law. *Almanac of Law*. 2019. 10, 87–93.
8. Pravovyi monitorynh yak skladova pravotvorchoi ta pravozastosovchoi diialnosti: monohrafiia / za zah. red. O. O. Kota, A. B. Hryniaka, N. V. Milovskoi. Kyiv: Alerta, 2023. 268 s. S.18.
9. Pro pravotvorchu diialnist: Zakon Ukrainy vid 24 serpnia 2023 roku № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>

10. Kolodii A. M., Ternavska V. M. Pravovyi monitorynh – zasib zabezpechennia konstytutsiino-pravovoi polityky v Ukraini. *Nove ukrainske pravo*. 2023. № 1. S. 101–102.
11. Shevchuk S., Krytska I. Ukraina pochynaie peremovynu pro vstup do YeS. Yak vony vidbuvatymutsia, do choho hotuvatysia biznesu ta yaki reformy treba provesty? Haid z yevrointehratsii. *Zhurnal Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/money/ukraina-pochinae-peremovini-pro-vstup-do-es-yak-voni-vidbuvatimutsya-dochogo-gotuvatisya-biznesu-ta-yaki-reformi-treba-provesti-gayd-po-evrointegratsii-15122023-17922>
12. Ilya D. Shutak, Ihor I. Onyshchuk. Comprehensive approach to perception of law in the context of doctrinal views. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. Vol. 28. No. 4. 47.
13. Ivanchuk V. Ie. Poniattia ta pryznachennia pravovoho monitorynhu: Dysertatsiia na zdobuttia stupenia doktora filosofii za spetsialnistiu 081 / Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademii». Odesa, 2023. S. 162.

Пархоменко Н. М. Правовий моніторинг як складова наукового забезпечення правотворчого процесу

Наголошено на необхідності та важливості проведення моніторингу чинного правового масиву в процесі наукового забезпечення підготовки Наукової концепції розвитку законодавства України для Кабінету Міністрів України. Зазначено, що весь правовий масив потребує ревізії щодо відповідності об'єктивно існуючим суспільним відносинам (виявлення застарілих правових актів); існування об'єктивної потреби у правовому впливі; конституційності та відповідності міжнародним принципам та європейським стандартам; узгодженості між правовими актами різної юридичної сили та різних суб'єктів правотворчості; здатності здійснювати регулювальний вплив на суспільні відносини; існування механізмів реалізації правових приписів та подолання декларативності права тощо. Саме тому застосовується правовий моніторинг.

Проведення правового моніторингу сприятиме визначенню оптимальних і раціональних шляхів правового розвитку, що охоплює не лише систему права та систему законодавства, а й правову свідомість, правову культуру та правопорядок.

Ключові слова: моніторинг, ефективність, концепція, правотворчість, прогноз, нормативно-правовий акт, судова практика, акти Європейського Союзу.

Parkomenko N. M. Legal monitoring as a component of scientific support for the law-making process

The necessity and importance of monitoring the current legal framework in the course of scientific support for the preparation of the Scientific Concept for the Development of Legislation of Ukraine for the Cabinet of Ministers of Ukraine were emphasized. This is due to the urgent need to strengthen the quality of bills, their objective predetermination; reduction of excessive activity of parliamentarians; the predicted development of the system of law and the system of legislation of Ukraine in accordance with the constitutionally enshrined strategy of state-legal development, the activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine.

Accordingly, the entire legal array requires an audit of compliance with objectively existing social relations (identification of outdated legal acts); the existence of an objective need for legal influence; constitutionality and compliance with international principles and European standards; consistency between legal acts of different legal force and different subjects of law-making; ability to exercise regulatory influence on social relations; the existence of mechanisms for implementing legal provisions and overcoming the declarative nature of law, etc.

That is why legal monitoring is used as a systematic comprehensive control legal tool, which should be aimed not only at tracking, analyzing and evaluating the implementation of adopted normative legal acts, but also predicting the consequences of the adoption of normative legal acts in their preparation.

Legal monitoring has several stages, according to which the object, subject and purpose, methods of monitoring, form and content of the Concept, a list of means and techniques necessary to achieve the goal are determined. The subject of legal monitoring is the essence and content of existing legal acts, legal acts of the EU, the practice of the European Court, law enforcement practice, judicial practice, acts of official interpretation of the norms of law, legal doctrine, etc.

Appropriate legal monitoring will contribute to the definition of optimal and rational ways of legal development, which includes not only the system of law and the system of legislation, but also legal consciousness, legal culture and law and order.

Key words: monitoring, efficiency, concept, law-making, prognosis, legal act, judicial practice, acts of the European Union.

DOI: 10.33663/2524-017X-2024-15-31-37